Provocări ale ţărilor din Vestul Europei în faţa criminalităţii contemporane

Dr. Delia Magherescu
Avocat, Baroul Gorj, România
delia_magherescu@yahoo.com

***Rezumat*:** *Schimbările de natură socială şi economică, ce au avut loc pe parcursul ultimelor decade în ţările din Europa, precum şi numeroasele mişcări ale populaţiei din Est către partea de Vest a continentului, au avut multiple implicaţii în domeniul criminalităţii, care au dus la creşterea fenomenului, la momentul actual, mai mult ca oricând. Aceste consecinţe, sunt una din principalele ameninţări la adresa democraţiei şi a statului de drept, precum şi la drepturile omului, văzute ca valori tradiţionale ale ţărilor din Vest. Mai mult decât atât, insecuritatea zilnică a individului devine tot mai crescută, fiind pusă în pericol din cauza noilor forme de criminalitate, tot mai diversificate. Luând în considerare toate aceste aspecte, din punct de vedere practic, lucrarea îşi propune să abordeze problematica criminalităţii din punctul de vedere al formelor variate de criminalitate, care tind să ameninţe lumea civilizată. Pe de altă parte, găsesc necesar că autorităţile judiciare competente, sunt capabile să lupte împotriva fenomenului criminalităţii şi, în acelaşi timp, să găsească mecanisme şi să implementeze strategii, cu scopul de a înlătura astfel de pericole. Dacă ţările din Vest-ul Europei, se confruntă cu formele contemporane de criminalitate şi modul în care acestea reacţionează la ameninţările produse, sunt chestiuni care preocupă penaliştii, eu doresc să propun răspunsuri pertinente, pe cât posibil, cât mai aproape de realităţile contemporane*.

***Cuvinte cheie*:** *criminalitatea contemporană; securitatea individului; drepturile omului; migraţia neobişnuită;*

Introducere

Ţinând cont de diversele reacţii care se manifestă la nivelul Uniunii Europene, pe fondul extinderii şi a unei migraţii în creştere, în prezent se poate pune o importantă întrebare. Sunt ţările din Vest-ul Europei slabe, când întâlnesc forme contemporane şi necunoscute ale criminalităţii? Este o întrebare foarte dificilă, al cărei răspuns nu este doar dificil, ci şi unul sensibil, datorită multiplelor şi variatelor forme de criminalitate, care se regăsesc în societăţile contemporane din Europa şi din întreaga lume. Discutând despre formele variate de criminalitate, existente în societate, la care fac referire în acest capitol, este important să focalizăm atenţia asupra cauzelor care produc acest fenomen, precum şi asupra consecinţelor pe care le produce. Se consideră că o balanţă între aceste chestiuni există deja şi, în aceste împrejurări, doctrina trebuie să analizeze elementele caracteristice ale fenomenului, cu scopul de a relata informaţii mai relevante asupra modului în care autorităţile din ţările din Vestul Europei iau deciziile pentru a stopa fenomenul.

Unul din criteriile, care trebuie luate în considerare în definirea fenomenului criminalităţii, se bazează pe migraţia populaţiei din Estul Europei către Vestul continentului. În aceste circumstanţe, drepturile omului şi respectarea acestora, sunt întotdeauna văzute ca unul din cele mai importante exponente ale vieţii lor cotidiene, precum şi ale existenţei lor departe de ţările de origine. Totuşi, standardul de viaţă al populaţiei migratoare, este în egală măsură important şi, în cele din urmă, dar nu

ultimul, nivelul de cultură, de civilizaţie şi de educaţie, care poate influenţa într-un fel sau altul populaţia din Vestul Europei, trebuie să fie reevaluat.

În acelaşi timp, trebuie luată în considerare maniera în care organele judiciare din statele din Vestul Europei conduc situaţia, din punct de vedere judiciar, cu scopul de a preveni şi a ţine sub control, toate aceste noi forme de infracţiuni, de la cele mărunte la cele grave, ca rezultat al migraţiei neobişnuite. Sunt, de altfel, chestiuni noi, născute pe fundalul fără precedent al creşterii rapide a criminalităţii în Estul Europei şi al mutaţiei acesteia din Est către Vest.

Pe de altă parte, modul în care populaţia percepe efectele fenomenului criminalităţii, va fi relatat în prezenta lucrare, dar şi modul în care autorităţile competente de la nivel naţional şi european, au făcut eforturi uriaşe, cu scopul de a diminua orice formă de migraţie neobişnuită şi, de asemenea, formele contemporane de criminalitate. Este vorba despre instrumentele de luptă împotriva criminalităţii folosite de către autorităţile judiciare, precum şi de bine-cunoscutele instrumente judiciare de cooperare în materie penală, care produc consecinţe în acest sens. Adoptarea de noi documente, ce conţin prevederi referitoare la respectarea drepturilor omului în rândul populaţiei migratoare, sunt doar câteva elemente care ne conving că lupta de zi cu zi împotriva criminalităţii este şi trebuie să rămână o prioritate pentru aceste autorităţi. În principiu, în abordarea chestiunii de faţă, trebuie făcută o distincţie între formele contemporane de criminalitate percepute de către societatea civilă, pe de-o parte, şi de către autorităţile judiciare, pe de altă parte, deoarece, aşa cum voi sublinia în cele ce urmează, între cele două există o serie de diferenţe.

1. Formele contemporane de criminalitate

În primul rând, în crearea unui cadru general privind rezistenţa ţărilor din Vestul Europei la formele contemporane de criminalitate, este esenţial a se analiza ce fel de infracţiuni, unele grave sau doar cele mărunte, sunt comise în teritoriul, la care se face referire în acest sens.

Dezvoltarea fără precedent a criminalităţii în Europa, precum şi variatele forme de infracţiuni ce sunt comise în societatea contemporană, ne fac să reflectăm asupra temei propuse, să examinăm cauzele şi să formulăm unele concluzii, care să contribuie la îmbunătăţirea situaţiei existente în aceste state.

Aşadar, fără a stigmatiza rolul şi locul autorităţilor judiciare, ce se confruntă zilnic cu acest gen de pericole şi ameninţări, dar analizând şi apreciind contribuţia acestora la diminuarea fenomenului, este necesar a se vizualiza formele de criminalitate, care se întâlnesc în prezent în societatea Europeană.

Mai mult, rămânând în zona de cercetare a fenomenului criminalităţii din Vestul Europei, nu poate fi omisă recunoaşterea legăturii criminalităţii de tip Est-Vest, precum şi a consecinţelor pe care aceasta le produce.

Discutând despre formele contemporane de criminalitate, prezente în ţările din Vestul Europei, trebuie subliniat elementul dual de tip Est-Vest şi dimensiunea comună a criminalităţii în ambele părţi ale continentului. Consider aceasta deoarece, în fapt, se observă frecvent că formele de criminalitate ce sunt comise atât în Estul, cât şi în Vestul continentului sunt aceleaşi şi, mai mult decât atât, există între acestea o legătură dialectică. Este o asemănare, care a stat la baza promovării şi întăririi cooperării în materie penală între statele membre ale Uniunii Europene [1].

Pe de altă parte, discutând despre variatele forme de criminalitate comise în Vestul Europei, trebuie să reţinem gradul de dezvoltare a fenomenului în această parte a continentului, deoarece, aşa

cum am relatat anterior, cele mai grave forme de criminalitate transnaţională, de exemplu, comise în Vest, necesită implicarea grupurilor de crimă organizată venite din Estul continentului, sau acestea colaborează cu grupuri similare din Vest, ale căror rezultate sunt vizibile.

Analizând dintr-un punct de vedere diferit valorile sociale pierdute, ca urmare a dezvoltării acestui gen de fenomen, se poate reţine o creştere în domeniul criminalităţii cibernetice, care, de altfel, a atins cote alarmante în prezent. Atacul asupra conturilor bancare şi asupra cardurilor bancare, au devenit infracţiuni atât de comune, încât sunt o reală ameninţare de insecuritate împotriva sistemelor bancare din aceste ţări. Totuşi, o analiză asupra făptuitorilor acesui gen de infracţiuni şi asupra *modului lor de operare*, arată că aceştia provin din ţările situate în Estul Europei, din ţările fostului bloc comunist, ţări sărace, care încă traversează perioada de tranziţie, un aspect destul de important, care produce consecinţe în acest domeniu. Şi, dacă discutăm despre configurarea profilului criminalităţii din ţările - sursă, se va remarca legătura dintre aceste trăsături de caracter şi criza economică globală, pe care societăţile din Europa o traversează.

Scena crimei ne arată că, activităţile grupurilor criminale, din Est către Vest, sunt destul de dezvoltate. Cu alte cuvinte, fenomenul este văzut ca „*atacul săracului împotriva bogatului*". Din acest punct de vedere, cele mai afectate ţări sunt Belgia, Marea Britanie, Olanda. Dar, acest fapt nu poate fi atribuit incapacităţii autorităţilor din ţările specificate mai sus, de a se autoapăra împotriva activităţii criminale, care afectează securitatea umană, precum şi alte valori ale statului de drept.

Altă formă de criminalitate contemporană, este şi rămâne cea referitoare la practicarea prostituţiei şi la traficul de fiinţe umane. Ruta principală de trafic al fiinţelor umane din Europa este, de asemenea, practicată în ţările din Estul Europei către Vestul continentului şi se realizează, în principal, prin exploatarea forţei de muncă, prostituţie şi alte servicii sexuale. Victime ale acestui gen de infracţiuni sunt deopotrivă femei şi bărbaţi. Profitul uriaş obținut de către făptuitori din săvârşirea acestor infracţiuni este într-o creştere continuă, fapt ce este dovedit prin numărul mare de cauze de acest fel, descoperite în ultimii 10 ani.

Minorii, de asemenea, cad victime ale traficanţilor pe aceeaşi rută, din Est către Vest, şi pentru acelaşi scop - servicii sexuale şi muncă forţată. De regulă, copiii, uneori foarte mici, sunt instruiţi să comită infracţiuni de stradă. La prima vedere, acest gen de fapte pare minor, însă, dacă este luată în considerare insecuritatea zilnică a cetăţenilor, pericolul social este mare având consecinţe în sens negativ [2].

S-a arătat, că formele cele mai recente de criminalitate, cele „moderne", comise în Marea Britanie, sunt cele referitoare la fraudarea ajutoarelor sociale. În acest sens, copiii sunt implicaţi în acest gen de infracţiuni, de cele mai multe ori cu acordul părinţilor lor.

Pe de altă parte, discutând modul în care ţările din Vest sunt pregătite să facă faţă pericolelor iminente, găsim adecvat că se impune, să fie analizate dimensiunile societăţilor contemporane, penetrate de infracţiuni, când acestea se confruntă cu variate forme de criminalitate.

Aşadar, impactul infracţiunilor asupra populaţiei, văzută ca un receptor al criminalităţii şi ca o realitate a vieţii cotidiene, arată cât de amplu este fenomenul în ţările din Vestul Europei, pe de o parte, şi momentul în care infracţiunile întâlnesc organul judiciar şi legislaţia în vigoare, cu mecanismele ei şi instrumentele implementate în acest domeniu, pe de altă parte. Este adevărat, că diferenţele dintre acestea sunt foarte importante şi sunt subliniate, atât în ceea ce priveşte elementele structurale, cât şi cele instituţionale, care fac posibilă această deosebire.

Referitor la prima chestiune prezentată mai sus, este evident modul în care populaţia stabilită în ţările din Vestul Europei, abordează variate forme de criminalitate. Cu toate acestea, un alt aspect ar

trebui să fie luat în considerare. Trebuie făcută distincţia dintre infracţiunile cu grad scăzut de pericol social, aşa-numitele „infracţiuni mărunte" şi infracţiunile grave, cele având un caracter transnaţional ori organizat. Cu alte cuvinte, distincţia dintre cele două categorii de infracţiuni, cele cu grad scăzut de pericol social şi cele cu un grad ridicat de pericol social, trebuie să fie avută în atenţie, când se analizează impactul acestor categorii de infracţiuni asupra mediului social [2]. Trebuie acordată o atenţie sporită infracţiunilor din a doua categorie, sens în care legiuitorul a reglementat incriminări sporite pentru acestea, funcţie de categoria de infracţiuni, în ciuda faptului că nici cele din prima categorie nu trebuie ignorate. Chiar dacă se acordă o bună protecţie persoanelor, victime ale infracţiunilor mărunte, şi drepturilor acestora, totuşi se consideră că infracţiunile grave, reprezintă un atac grav asupra valorilor majore ale democraţiei, tocmai datorită pericolului crescut al acestora. La toate acestea se poate adăuga că, pericolul este cu mult mai mare, când acest gen de infracţiuni este săvârşit într-un mod organizat. Totuşi, dincolo de aceste trăsături specifice, persoana şi securitatea umană sunt elemente care vor fi considerate în cuprinsul capitolului următor.

2. Securitatea umană - particularităţi în ţările din Vestul Europei

În ţările cu guvernare democratică, în care organizaţiile internaţionale luptă pentru respectarea drepturilor omului, ce combină trei elemente: *fiinţa umană, statul şi sistemul internaţional*, s-a conturat un nou model pentru dezvoltarea ordinii juridice naţionale [3], iar conceptul de securitate umană ar trebui văzut ca, o chestiune care oferă răspunsuri la întrebarea „*cum putem noi aşeza securitatea individului la acelaşi nivel cu securitatea statului*?" [3].

Consider adecvat a ne referi pe larg la factorul uman, chiar dacă valorile sociale, apărate de dreptul penal, ocupă o vastă arie în materia ştiinţelor penale. Este vorba despre protecţia proprietăţii, despre justiţie şi alte autorităţi publice, despre stat şi alte valori sociale. Implicit, securitatea umană, din cauza conţinutului acesteia, contribuie esenţial la protecţia drepturilor individului în materie penală şi trebuie luată în considerare când această protecţie este dispusă.

Încă de la început, doctrina a avut legătură cu elaborarea definiţiei conceptului de securitate umană, care a fost considerat în strânsă legătură cu cel al drepturilor omului. Luând în considerare diferitele definiţii, oferite acestui concept de către doctrină [4], [5] şi încurajând comunitatea internaţională să înceapă să se focalizeze pe un drept internaţional al securităţii umane, un larg studiu asupra înţelegerii comune a securităţii umane pare indispensabil. Pentru o perioadă lungă de timp, acest concept nu a avut o „bază teoretică" precisă [6]. Din acest motiv, a fost propusă o definiţie introductivă [7], care a adăugat unele aspecte în conformitate cu cele ale Comisiei privind Securitatea Umană, prezentate în Raportul acesteia din 2002. Conform acesteia, securitatea umană reprezintă protecţia inimii tuturor oamenilor „*din mediul critic şi determinant, economic, alimentar, sănătos, personal şi al ameninţărilor politice*" [8].

Transpunerea noţiunii de securitate la o dimensiune individuală, a fost instrumentală în consolidarea direcţiei teoretice către securitatea umană. Chiar dacă securitatea umană a fost văzută mai mult la dimensiunea ei instrumentală, în prezent, aceasta are o dimensiune naţională, corelată cu securitatea internaţională, care a fost adesea considerată în componenţa sa de suveranitate naţională.

Ca un concept social, securitatea este văzută ca o caracteristică ambiguă în înţelesul său. Din punct de vedere doctrinar, s-a apreciat că securitatea, ca un concept social ce datează din anul 1990, se bazează pe ideea de reconceptualizare a acestuia. Autorii, care au agreat această idee, au evidenţiat două laturi ale conceptului de securitate: „*securitatea în sens obiectiv măsoară absenţa pericolelor*

asupra valorilor câştigate şi în sens subiectiv, absenţa temerii că acele valori vor fi atacate. Pentru promotorii conceptului social, securitatea este ceea ce actorii fac cu ea, aşadar, adăugând o înţelegere intersubiectivă. În sistemul Naţiunilor Unite, coexistă nu mai puţin de trei concepte diferite privind securitatea. Conceptul Hobbesian se focalizează pe o dimensiune militară şi politică a securităţii naţionale. Conceptul Grotian extins urmăreşte «securitatea cooperativă» care include dimensiunile economice şi sociale ale securităţii..." [8].

În acest sens, abordarea securităţii umane este promovată de către Comisia privind Securitatea Umană [9], ca fiind o securitate cooperatistă, în relaţie cu conceptul de drepturile omului şi valorile acestuia, determinate de toate aceste dimensiuni, la care am făcut referire mai sus. Este în unanimitate recunoscut, că, din 1990, scopul „securitizării" s-a schimbat, dar acesta încă are propria referinţă din conceptul naţional, către cel de securitate centrată pe om, atât în sistemul Naţiunilor Unite [10], cât şi în comunitatea academică privind securitatea. În ciuda caracterului acestuia, centrat pe om, conceptul de securitate umană şi reconceptualizarea extinsă a securităţii, a fost gradual descoperită în cadrul unui concept integrat.

Luând în considerare toate aceste aspecte, trebuie să remarcăm că securitatea umană este o chestiune relevantă, dincolo de protecţia individului, prin normele dreptului penal naţional. Aşadar, securitatea umană este văzută ca un concept general, pe când protecţia individului este unul particular, văzut într-o manieră restrânsă. Acesta este principalul motiv pentru care, o analiză paralelă între aceste două chestiuni este indispensabilă. Mai mult decât atât, acest lucru pare a fi o contribuţie, inevitabilă, la aspectele substanţiale ale formelor contemporane de criminalitate.

3. Cât de slabă este societatea din Vest?

Aşa cum am relatat în capitolul anterior, tema propusă necesită o abordare pertinentă din două puncte de vedere. Ea trebuie discutată, din punctul de vedere al impactului criminalităţii asupra vieţii sociale a oamenilor, pe de-o parte, şi ar trebui analizată şi din punctul de vedere al impactului cu legislaţia în vigoare, care incriminează formale contemporane de infracţiuni, pe de altă parte.

Democraţia a confirmat faptul că, toate statele situate geografic în Vestul Europei, au fost deschise în ceea ce priveşte primirea cetăţenilor străini veniţi din Africa, Asia, Europa Centrală şi de Est. Acest fapt a devenit de notorietate în cadrul Uniunii Europene, odată ce graniţele interne au fost desfiinţate, între statele membre din spaţiul Schengen, ocazie cu care au fost afirmate unele principii fundamentale, privind libera circulaţie a persoanelor în cadrul Comunităţii Europene. La acest principiu s-a adăugat un altul, care se referă la libera circulaţie a forţei de muncă în cadrul Uniunii Europene. Acest fenomen a permis o migraţie masivă a populaţiei, din Estul Europei către Vestul continentului. În pofida acestor drepturi consacrate, care oferă oamenilor posibilitatea, nu doar de a călători, ci mult mai mult, incluzând dreptul de a căuta o slujbă, dreptul de reşedinţă, drepturi familiale, mulţi oameni preferă nu doar să călătorească în străinătate, cu scopul de a-şi găsi o slujbă, ci parte din ei au ales o cale ilegală de a penetra piaţa forţei de muncă. Un alt scop al activităţii lor nelegale, este acela de a dezvolta o „industrie" a sexului [11].

Aşadar, se poate remarca, cât de multiculturale sunt societăţile din Vestul Europei şi cât de masivă este migraţia populaţiei specificată mai sus, în această parte a continentului. Este, fără îndoială, un fenomen neobişnuit, dacă este să luăm în considerare situaţia socială actuală, referitoare la gradul ridicat al infracţiunilor comise în ultimii ani. Este adevărat faptul că, acolo unde există o migraţie neobişnuită, există şi un grad mai ridicat de criminalitate. În acest sens, migraţia cetăţenilor români

către Italia şi a celor polonezi către Marea Britanie, este prea-bine cunoscută, ca şi consecinţele pe care acest fenomen le produce, de asemenea. În acelaşi timp, gradul ridicat de criminalitate din aceste două ţări, a fost atribuit acestui fenomen, care este unul de notorietate.

Fenomenul migraţiei neobişnuite creează probleme serioase, referitoare la perceperea pericolului criminal, precum şi la nivelul dezvoltării acestuia în Vestul Europei. Este cunoscut faptul că, românii au produs în Italia o deteriorare atât de mare a situaţiei sociale şi un atac asupra securităţii acesteia, încât autorităţile din acea ţară au reacţionat prompt. Un scandal uriaş a fost lansat în urmă cu câţiva ani în peninsulă, cauzat de crimele comise de cetăţenii români stabiliţi în Italia. Genul principal de infracţiuni comise sunt, de regulă, furturile, tâlhăriile asociate cu violuri sau chiar omorurile. Acelaşi „tratament" l-au avut britanicii, odată ce populaţia poloneză a migrat masiv către Marea Britanie, unde au fost atraşi de situaţia economică excelentă din acea ţară şi de nivelul ridicat de trai, pe care nu l-au putut avea acasă. De fapt, mirajul societăţilor din Vest, găsite nu doar în Italia şi Marea Britanie, dar şi în Olanda, Franţa, Germania, au creat o serie de condiţii serioase pentru populaţia din Estul Europei, pe care aceasta nu le-a avut în ţările de origine. După o scurtă analiză asupra fenomenului migraţionist în Europa, se poate concluziona că o parte din cauzele care l-au produs, sunt aceleaşi şi acestea se referă la lipsa locurilor de muncă, insecuritatea sau instabilitatea acestora, salariile foarte mici şi, în cele din urmă, corupţia cu care se pot „mândri" ţările din Estul Europei. Toate aceste premise, precum şi alte cauze au dus la migrarea populaţiei şi, în acelaşi timp, la mutarea criminalităţii în aceeaşi direcţie.

Corupţia este văzută ca una din cele mai grave probleme sociale ale statelor din Estul Europei, provenită din alte probleme sociale, cu care populaţia se confruntă, precum sărăcia, lipsa locuinţelor, birocraţia excesivă, etc. Referitor la chestiunea corupţiei se poate remarca faptul că, aceasta a cuprins instituţiile publice, care ar avea, în mod legal, misiunea de a lupta împotriva acesteia [12]. Este neplăcut, că într-o societate democratică a secolului 21, în state unde oficialii sunt învestiţi cu autoritatea de a asigura legalitatea, tot mai des auzim ştiri cu funcţionari aflaţi în relaţii cu grupuri de infractori şi care, datorită comportamentului lor şi din lăcomie pentru bani, pun în primejdie cetăţenii [12].

În acelaşi timp, consider că este foarte dificil a face sugestii în vederea stopării fenomenului, dar pot fi avute în vedere unele dintre acestea, în scopul de a preveni şi a controla corupţia, care este mult mai importantă: pedepsirea aspră a faptelor de corupţie, adoptarea unor legi anti-corupţie mai eficiente, care să se aplice indiferent de persoană şi de poziţia acesteia, pedepsirea politicienilor indiferent de avuţia acestora, reformă judiciară, respect faţă de deontologia profesională de către funcţionarii publici, etc.

4. Instrumente legale de luptă împotriva criminalităţii contemporane

Diversitatea şi diversificarea formelor de criminalitate contemporană, nu sunt de fapt concepte noi în domeniul ştiinţelor penale, atât de la nivel naţional, cât şi internaţional. În mod frecvent, doctrina [13] a fost implicată în elaborarea unor studii teoretice, privind formele grave de fapte antisociale, care, în mod corect a apreciat faptul că, acestea sunt mai periculoase când se comit pe teritoriul unor state diferite sau actele preparatorii sunt comise pe teritoriul unui stat, iar activitatea infracţională se consumă pe teritoriul altui stat sau mai multor state. Aşadar, se consideră că activitatea infracţională, săvârşită în acest fel, are un caracter transnaţional. Unele dintre aceste forme grave de infracţiuni, sunt incriminate în numeroase documente internaţiomnale sau adoptate la nivel european,

de către oficialii implicaţi în acest domeniu de interes. Între acestea, cea mai intensă activitate împotriva criminalităţii contemporane, a fost dezvoltată de către instituţiile Uniunii Europene, în special de către Consiliul Uniunii Europene, de Comisia Europeană, precum şi de alte foruri competente la nivel internaţional, precum Consiliul de Securitate şi alte organizaţii ale Naţiunilor Unite.

În acelaşi timp, cele mai frecvente tipuri de criminalitate contemporană, sunt deja cunoscute de către doctrină. În acest sens, specialiştii şi-au dedicat un spaţiu larg fenomenului de crimă organizată, în special celui transnaţional [14]. Aceasta, datorită faptului că unele categorii de infracţiuni, deja comise în diferite state sau state învecinate, au produs unele consecinţe grave în statele Europene, ceea ce a dus la afectarea intereselor Uniunii Europene. În acest ultim caz, pericolul este mai mare când atenţionarea vine de la oficialii Europeni, care arată necesitatea de a consolida capacitatea de apărare a statelor membre, împotriva acestor forme de criminalitate, ce tinde să afecteze aria cu cea mai sensibilă dimensiune europeană - interesele financiare ale Uniunii Europene [15]. Între alte strategii, acest fapt a atras cooperarea judiciară în materie penală a statelor membre, ca parte a sistemului de luptă împotriva fenomenului, într-un cadru juridic mult mai comprehensiv. Desigur, că acest concept a fost şi extins, în sensul atragerii unor state europene nemembre, aflate în vecinătatea Uniunii Europene, pentru întărirea capacităţii de luptă împotriva criminalităţii transnaţionale.

Aşadar, cadrul legal al cooperării judiciare în materie penală, de la nivel european, este prevăzut de Documentul Consiliului European din 29 mai 2000, care stabileşte, în conformitate cu art. 34 al Tratatului Uniunii Europene, Convenţia privind asistenţa reciprocă în materie penală între statele membre. Scopul statuat al convenţiei, este acela de a întări cooperarea între autorităţile judiciare, poliţieneşti şi vamale, prin suplimentarea prevederilor şi facilitarea aplicării Convenţiei Europene privind Asistenţa Reciprocă în Materie Penală din 1959 şi a Protocolului acesteia din 1978, precum şi a Convenţiei de implementare a Acordului Schengen din 1990 şi a Tratatului Benelux din 1962. Ca asistenţă reciprocă, sunt avute în vedere principiile de bază ale fiecărui stat membru şi ale Convenţiei Europene a Drepturilor Omului, adoptate în anul 1951.

Aşa cum se poate reţine, încă de la sfârşitul secolului trecut, organizaţiile europene şi internaţionale au fost în mod constant preocupate de întărirea capacităţii comunităţii internaţionale, în ceea ce priveşte lupta împotriva formelor variate de criminalitate contemporană. Pericolele crescânde, venite dinspre grupurile infracţionale organizate, care de cele mai multe ori acţionează transnaţional, au fost motivele principale care au determinat îngrijorarea pentru atingerea acestui scop. Rezultatele practice, ce vor fi discutate în cele ce urmează, au fost posibile numai prin unirea forţelor în acest domeniu de interes. Dar, întărirea capacităţii de apărare a statelor din Vest, ce a apărut nu numai pe fundalul descoperirii a tot mai numeroase cazuri de criminalitate, inclusiv cele de tip transnaţional, a fost mai mult un factor de prevenţie simţit ca o necesitate de către autorităţi şi, totodată, venit să condamne conduita grupurilor criminale.

Eforturile sporite, pe care Consiliul Europei le-a făcut în scopul de a combate, pe cât posibil, criminalitatea contemporană, au fost intensificate la sfârşitul secolului XX, pe când a fost adoptată Convenţia Penală privind Corupţia. Aceasta a fost prima încercare de a defini regulile intrnaţionale comune în materia dreptului penal şi a corupţiei. În preambulul acesteia era specificat: „*Convenţia Penală privind Corupţia este un instrument ambiţios care ţinteşte către o incriminare coordonată a unui număr larg de practici de corupţie. De asemenea, aceasta prevede măsuri complementare de drept penal şi pentru o cooperare internaţională impusă în investigarea infracţiunilor de corupţie. Convenţia este deschisă accesului statelor nemembre. Implementarea acesteia va fi monitorizată de*

către Grupul de State privind Corupţia - GRECO, care a început să funcţioneze de la data de 1 mai 1999" [16]. Cele trei capitole ale sale conţin măsurile ce trebuie luate la nivel naţional, cooperarea internaţională, monitorizarea implementării şi clauze finale. Totuşi, la momentul implementării convenţiei, statele au inclus principiile şi regulile acesteia în legile interne, luând în considerare împrejurările juridice speciale de la nivel naţional. Una dintre trăsăturile specifice constă în faptul că, această convenţie se adresează, atât statelor membre ale Consiliului Europei, cât şi statelor nemembre, care au participat la elaborarea acesteia (Belarus, Bosnia şi Herzegovina, Canada, Japonia, Mexic şi Statele Unite ale Americii, precum şi Comunitatea Europeană).

Datorită problemelor serioase, pe care infracţiunile din domeniul informatic, ca formă a criminalităţii contemporane, le-au produs, Consiliul Europei s-a implicat în dezvoltarea unor instrumente de protecţie în acest domeniu. În acest sens, Convenţia privind infracţiunile informatice [17] a avut ca obiectiv, printre altele, armonizarea elementelor infracţiunilor din dreptul penal substanţial de la nivel naţional şi a dispoziţiilor conexe în domeniul infracţiunilor cibernetice. Pe de altă parte, convenţia a ţintit către stabilirea unui regim internaţional de cooperare rapid şi eficient.

Unul dintre Protocoalele adiţionale ale Convenţiei privind Corupţia din 15 mai 2003, a reglementat un mecanism de relansare, în ceea ce priveşte schimbări de implementare a noii proceduri referitoare la rezervare, precum şi alte mijloace referitoare la reevaluarea convenţiei. De fapt, mecanismul adoptat prin acest protocol adiţional, va opera în mod adiţional, faţă de competenţa clasică şi generală a Comitetului European privind Problemele Infracţiunilor, în legătură cu convenţiile Europene în materie penală.

Lupta împotriva crimei organizate, inclusiv a corupţiei, a infracţiunilor informatice, a celor economice, spălarea de bani, traficul de fiinţe umane, a fost una din priorităţile Consiliului Europei. În Convenţia din 2005 privind spălarea banilor, căutarea, urmărirea şi confiscarea produselor infracţiunii, Consiliul Europei a decis să actualizeze şi să lărgească convenţia din 1990, luând în considerare faptul că terorismul ar putea fi finanţat, nu doar prin spălarea de bani, provenită din activităţi infracţionale, ci şi din activităţi legale. Această convenţie avea să devină primul tratat internaţional care aborda, atât problematica prevenţiei, cât şi controlul asupra activităţilor de spălare a banilor. Conţinutul acesteia sublinia faptul că, se asigură un acces rapid către informaţiile de natură financiară sau către informaţia privind averile, care erau deţinute de către grupurile infracţionale organizate, ca o siguranţă a măsurilor preventive şi represive de succes, şi ca cel mai bun drum către suprimarea acestora. Mai mult decât atât, convenţia include şi un mecanism de garantare a implementării corespunzătoare de către părţi a prevederilor acesteia.

Organizaţia pentru Securitate şi Cooperare în Europa (OSCE), de asemenea, a fost implicată în controlul asupra corupţiei şi a altor forme de infracţiuni grave, care au însemnat o ameninţare pentru societatea contemporană. Această organizaţie a recomandat unele publicaţii, precum: Traficul de fiinţe umane în Sud-Estul Europei, Raportul de activitate al OCEEA, Manualul OSCE privind bunele practici în combaterea corupţiei, Indexul documentelor adoptate cu ocazia Summit-ului şi a Consiliului de Miniştri, care sunt relevante în această materie. Activitatea OSCE este deja recunoscută, ca fiind implicată în combaterea exploatării sexuale a copiilor, prin intensificarea eforturilor de a combate traficul de fiinţe umane, inclusiv pe cel de muncă forţată, printr-o abordare comprehensivă şi activă. Activitatea acesteia este continuată cu alte documente, privind prevenţia şi combaterea violenţei împotriva femeilor, combaterea ameninţărilor de trafic de droguri şi a nevoilor speciale pentru copiii victime ale traficului, cât priveşte protecţia şi asistenţa acestora. Pe de altă parte, în

cadrul OSCE, lucrările Consiliului Permanent sunt importante pentru cooperarea internaţională împotriva drogurilor şi combaterea oricăror forme de trafic.

La nivel internaţional, situaţia pare să fie foarte bine abordată de către organizaţiile, care, de asemenea, s-au implicat în lupta împotriva criminalităţii contemporane. Se remarcă o altă chestiune, care dă o privire generală diverselor organisme ale Naţiunilor Unite, instituţiilor şi activităţii acestora referitoare la crima organizată.

Din anul 2000, activitatea ONU în acest domeniu s-a intensificat. Convenţia Naţiunilor Unite privind crima organizată transnaţională, a fost semnată la data de 15 noiembrie 2000. În acelaşi timp, organizaţia a adoptat Protocolul privind traficul de migranţi pe uscat, pe apă şi pe calea aerului, ca o completare a convenţiei invocate anterior. Mai mult decât atât, a fost semnat şi Protocolul privind prevenirea, suprimarea şi pedepsirea traficului de persoane, în special în ceea ce priveşte femeile şi copiii, ca o completare a Convenţiei Naţiunilor Unite privind crima organizată transnaţională, adoptată cu aceeaşi ocazie. Au urmat alte convenţii şi tratate referitoare la lupta împotriva crimei organizate. În anul 2001, a fost adoptat Protocolul împotriva fabricării ilegale şi a traficului cu arme de foc, care a completat Convenţia Naţiunilor Unite împotriva crimei organizate transnaţionale.

Concluzii

Managementul efectiv al fluxurilor migratoare, este una din cele mai mari provocări pe care le va înfrunta Uniunea Europeană, pentru următoarea perioadă de timp, în special în contextul îmbătrânirii populaţiei la nivel european. Abordarea comprehensivă a fenomenului, reprezintă un cadru inovativ şi coerent care ar trebui dezvoltat. Cu scopul de a atinge acest ţel, Uniunea Europeană şi statele ei membre, ar trebui să controleze mai eficient imigraţia clandestină şi traficul de fiinţe umane, prin informarea cu privire la rutele infracţionale, promovând cooperarea privind supravegherea şi controlul la frontiere, precum şi facilitând reintegrarea, prin promovarea unor măsuri de reîntoarcere a populaţiei în ţările de origine.

Luând în considerare rolul major, pe care conceptul de drepturile omului îl are la acest moment, la nivelul comunităţii internaţionale şi pentru individ *stricto sensu*, cu siguranţă că, în viitorul apropiat, un nou *corpus juris* eficient în materie penală va fi adoptat, de către autorităţile Europene şi implementat de către autorităţile naţionale.

De fapt, lupta împotriva acestor fenomene este o dovadă a eforturilor autorităţilor judiciare, care se află într-o continuă creştere.

Mai mult decât atât, cooperarea în materie penală între state sau între organismele Europene şi cele internaţionale, precum şi noile strategii adoptate cu scopul de a controla şi combate formele grave de criminalitate, ar putea fi văzute la un înalt nivel de competenţă în acest domeniu.

Referinţe

[1] T. Elholm, 2009, *Does EU Criminal cooperation necessarily mean increased repression*?, European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice nr. 17, p. 207-208;
[2] N. Niţă, 2013, *The dimensions of the illicit consumption of drugs in Romania compared with EU countries*, Acta Universitatis George Bacovia. Juridica, Vol. 2, nr. 1, p. 125-137;
[3] M. Goucha, J. Crowley, 2008, *Rethinking Human Security*, Wiley-Blackwell, p. 12;
[4] K. Annan, 2004, *A more secure world: Our shared responsibility. Report of the high-level panel on threats, challenges and change UN Doc. A/59/565 din 2 Decembrie 2004*;

[5] A. Sen, 2000, *Why human security? Presentation at the International Symposium on Human Security*, accesibil online la: humansecurity-chs.org/doc/Sen2000html;
[6] W. Benedek, 2008, *Human security and human rights interaction*, M. Goucha, J. Crowley (eds.), *Rethinking Human Security*, New York, Wiley-Blackwell, p. 8-11;
[7] O. Taylor, 2004, *Human security – conflict, critique and consensus: Colloquium remarks and a proposal for threshold-based definition*, Security Dialogue, 35(3), p. 373-387;
[8] H. G. Brauch, 2008, *Conceptualising the environmental dimension of human security in the UN*, G. Moufida, J. Crowley (eds.), *Rethinking human security*, New York, Wiley-Blackwell, p. 19-48;
[9] Comisia pentru Securitatea Umană, 2003, *Human security now*, accesibil online la: www.humansecurity-chs.org/finalreport/index.html
[10] UNDP, 1994, *Human development report: new dimensions of human security*, accesibil online la: http://hdr.undp.org/reports/global/1994/en
[11] D. Magherescu, 2011, *East-West criminality in Europe and its implications* in: *The role of national criminal law in the European Union area and the alternative resolutions of criminal*, Bratislava, Comenius University, p. 277-284;
[12] N. Niţă, 2013, *Managementul excelenţei în instituţiile de ordine şi siguranţă publică*, Editura Tehnopress, Iaşi, p. 71-77 ;
[13] H. Shinkai, 1997, *Combating Corruption in Central and Eastern Europe*, UNICRI Series Issues and Reports, nr. 10, p. 64;
[14] P. C. Van Duyne, 2006, *The Organisation of Crime for Profit. Conduct, Law and Measurement*, Nijmegen, Wolf Legal Publishers, p. 306;
[15] R. Sicurella, 1997, *Verso uno Spazio Giudiziario Europeo, Corpus Juris - Contente Disposizioni Penali per la Tutela degli Interessi Finanziari dell'Unione Europea,* Milano, Giuffrè Editore, p. 22;
[16] Convenția Penală privind Corupția adoptată la 27 ianuarie 1999, accesibilă online la: http://conventions.coe.int/Treaty/en/Summaries/Html/173.htm
[17] Convenția privind Criminalitatea Informatică adoptată la 23 noiembrie 2001, accesibilă online la: http://conventions.coe.int/Treaty/en/Reports/Html/185.htm